

OnderwijsKwaliteit Online

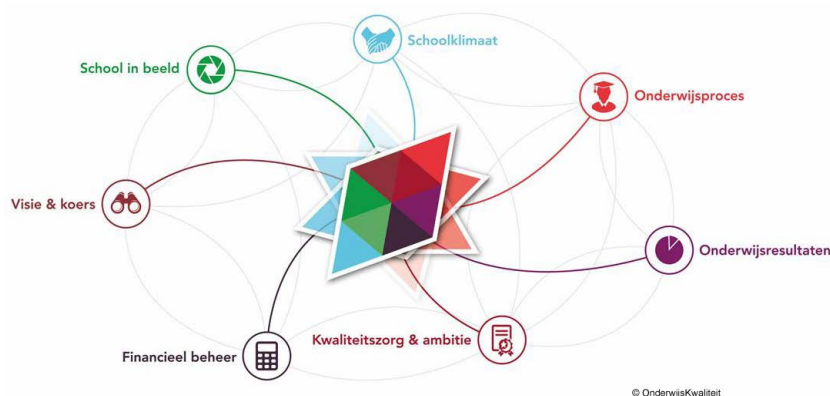
Een ambitie van veel directeuren:
koersvast, authentiek en eigenzinnig verantwoord

Auteurs: Brenda van Veen & Wilma Willems, i.s.m. Esther Diebels en Marleen Kock
februari 2018

OnderwijsKwaliteit



Sinds augustus 2017 geldt het nieuwe onderzoekskader van de Inspectie van Onderwijs voor besturen en scholen. Scholen hebben veel meer ruimte gekregen om op eigen wijze de onderwijskwaliteit inzichtelijk te maken. De essentie is jezelf de maat nemen vanuit drie vragen: 'Wat gaat goed? Wat kan beter? Wat moet beter?' Dit vraagt om een andere manier van denken en kijken vanuit een brede opvatting op kwaliteit. In samenspraak met ambitieuze directeuren leidde bijna een jaar lang experimenteren tot overeenstemming over de inhoud van een onderwijsportfolio op schoolniveau. We vertellen hieronder over het gedachtegoed van OnderwijsKwaliteit, over ervaringen van directeuren en over het onderwijsportfolio als instrument, genaamd OnderwijsKwaliteit online.



Afbeelding 1: Navigeren met je eigen kompas (OnderwijsKwaliteit, 2018)

Stoppen met papiergeneuzel

Het nieuwe onderzoekskader van de Inspectie van Onderwijs roept vragen op bij onderwijsinstellingen, zoals: 'Wat zijn de opvattingen over onderwijskwaliteit?' en 'Hoe kunnen we onze onderwijskwaliteit inzichtelijk maken?'. Vanuit deze vragen ging Wilma Willems, [OnderwijsMens](#), aan de slag

met het ontwikkelen van een nieuw online instrument: [Onderwijskwaliteit.online](#). Dit instrument, dat gezien kan worden als een digitale etalage, maakt definitief een einde aan onnodig papiergeneuzel en stapels mappen met losse documenten. 'Want scholen kunnen hun



energie wel beter besteden', aldus Wilma. OnderwijsKwaliteit biedt informatie, inspiratie en een handige manier om een zelfevaluatie te creëren. Dit met als doel om onderwijsinstellingen te ondersteunen bij het ordenen, inzichtelijk maken en vooral verdiepen van hun informatie met betrekking tot onderwijskwaliteit. De verdiepende gesprekken met als hoofdvraag: 'Doen we de goede dingen goed?', zijn van toegevoegde waarde.

Scholen bepalen zelf of ze aan de slag willen gaan met het digitale onderwijsportfolio om te komen tot een zelfevaluatie. In OnderwijsKwaliteit.online is de keuze gemaakt voor een kalenderjaar, vanuit verschillende experimenten. Een kwaliteitscyclus in een kalenderjaar geeft de schoolleider ruimte om in de winterperiode de cyclus af te ronden en een nieuwe cyclus op te starten. In de winterperiode wordt ook een begroting gemaakt en wordt een formatiebudget bekend. Deze financiële informatie kan vervolgens direct geïntegreerd worden in de nieuwe kwaliteitscyclus. Een derde argument is dat de schoolleiding vroegtijdig en onderbouwd het

nieuwe schooljaar op hoofdlijnen kan gaan voorbereiden, om vervolgens de operationele afstemming op te zoeken met de diverse doelgroepen in en om de school, bijvoorbeeld in een schooljaarplanning. Het onderwijsportfolio biedt optimale keuzevrijheid voor de school. Alle handvatten zijn er, maar een school bepaalt zelf of en hoe ze deze inzetten.

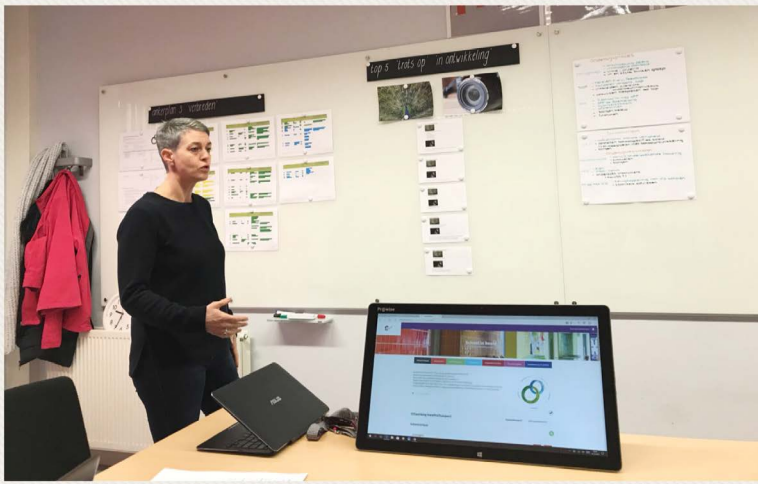
Het digitale onderwijsportfolio is door Wilma Willems ontwikkeld, in samenspraak met diverse schooldirecteuren. Deze gaan er mee aan de slag als regisseur van hun kwaliteitsbeleid. Het onderwijsportfolio gaat uit van een brede opvatting van kwaliteit en de kwaliteitsgebieden van de Inspectie van Onderwijs: Onderwijsproces, schoolklimaat, onderwijsopbrengsten, kwaliteitszorg en financieel beheer. Voor een volledig visie- en context-gestuurd beeld zijn er twee domeinen toegevoegd, namelijk 'visie en koers' en 'school in beeld'. Een onderwijsorganisatie kan met het onderwijsportfolio op eenvoudige en efficiënte wijze een zelfevaluatie maken: authentiek, koersvast en eigenzinnig.

Proef op de som

In 2017 werd de proef op de som genomen en gingen negen scholen de uitdaging met het nieuwe onderwijsportfolio aan.

Het viel direct op dat bij al deze scholen een directeur aan het roer staat die veel waarde hecht aan dialoog en het bewustzijn van de onderwijskwaliteit van leraren.





'Het schoolportfolio: een mooie manier om onze ontwikkeling in kaart te brengen. Het zorgt voor samenhang en cyclisch werken', Jolien Kock (directeur Bs De Boemerang) met haar teamleiders, intern begeleiders in dialoog met de manager schoolontwikkeling Angela Horsten van Xpect Primair.

Afbeelding 2: Dialoogmoment op basisschool De Boemerang in Tilburg

Alle betrokken schoolleiders hebben een brede opvatting van onderwijskwaliteit en beschikken over het lef om buiten de gebaande paden te gaan. Bij enkele scholen is ook het schoolbestuur actief betrokken om van kwaliteitsactiviteiten en kwaliteitsbeleid naar kwaliteitsmanagement te bewegen. Met het onderwijsportfolio krijgen besturen de mogelijkheid om van lijvige managementrapportages en het inkloppen van getallen door de schoolleider af te komen.

Schoolbesturen krijgen beter zicht op de eigenheid van de kwaliteitszorg, de kwaliteitscultuur en de samenhang van de kwaliteitsgebieden binnen een school. Kwaliteit inzichtelijk maken in een onderwijsportfolio vraagt om het hogere orde denken van de zogenaamde tandem directeur - intern begeleider. De kwalitatieve aanpak geeft ook ruimte voor autonomie in het verantwoorden. Je creëert een zelfevaluatie en weet waar je voor staat.



'Het onderwijsportfolio helpt mij om het ontwikkelproces van onze Daltonacademie in beeld te brengen. Want het in beeld kunnen brengen van betekenisvolle leersituaties is niet te vangen in teksten en woorden', Marianne van den Broek (Directeur De Meiboom, Nijmegen).



Afbeelding 3: Betekenisvolle onderwijssituaties in het onderwijsportfolio op Daltonacademie De Meiboom, Nijmegen

Wat gaat goed? Wat kan beter? Wat moet beter? Met deze basisvragen werd de proefperiode gestart. Op het oog simpele vragen, maar vaak moeilijker te beantwoorden dan gedacht. Het antwoord werd gezocht met het maken van beredeneerde keuzes en de vraag 'Wat maken we zichtbaar in ons onderwijsportfolio?'. De

scholen gingen aan de slag met onder meer het zichtbaar maken van basiskwaliteit. Er ontstond bewustwording en behoefte aan dialoog: Zien jullie wat wij zien? Reflectie zorgde voor afstemming en mogelijkheden voor verdere ontwikkeling in de school.

Positieve geluiden

Met acht van de deelnemende scholen werd onlangs de balans van de proefperiode opgemaakt. Directeuren en intern begeleiders vertelden hun verhalen over praktijkvoorbeelden, ervaringen

met de werkwijze en lieten elkaar zichtbare resultaten zien. Dit leverde zinvolle adviezen op om de begeleiding en de aanpak te verrijken.



Afbeelding 4: Directeuren inspireren elkaar om inhoud te geven aan een zinvolle verantwoording.

De ervaringen waren overwegend positief en veelbelovend. Schoolleiders zijn enthousiast over de eenvoudige en gebruiksvriendelijke manier. Dit omdat ze de praktijk van alledag een prominente plek kunnen geven in hun zelfevaluatie, in de vorm van foto's, filmpjes en allerlei andere soorten documenten. In de meeste gevallen gebruikmakend van documenten die er toch al zijn, bovenal omdat zij

ervaren dat het verbeelden van onderwijskwaliteit op deze manier goede mogelijkheden biedt voor een kritische dialoog met verschillende doelgroepen in en om de school, zoals het team, ouders, MR, het bestuur en natuurlijk de leerlingen. De directeuren ervaren een logische manier om te komen tot scherpe keuzes in de schoolontwikkeling, vanuit het overzicht op de onderwijskwaliteit.



'Ik wil graag jaarlijks mijn team meenemen in mijn waarnemingen en reflectie. Zo krijgen ook nieuwe leerkrachten snel een beeld van de school', Marieke Hamburg (Directeur De Vijf Hoeven, Tilburg).

'Het helpt mij om ordening en focus aan te brengen in ons proces. Wat werkt? Wat zijn onze vragen?', Debby van Dam (Directeur De Vuurvlinder, Veenendaal).



Ook bleek dat het Onderwijsportfolio niet alleen goed is om deelnemende directeuren nieuwe inzichten te geven. Het vormt tevens een goede start voor

nieuwe directeuren die door het portfolio direct de stand van zaken helder in beeld krijgen of om een inspectiebezoek voor te bereiden.



'Als (nieuwe) directeur op een school is het handig om informatie en documenten te ordenen en focus te krijgen. Waar staan we? Wat is er? Wat nog niet?', Petra van den Brink (Directeur De Carrousel, Zevenaar).

'In de voorbereiding op het inspectiebezoek heeft het onderwijsportfolio ons goed geholpen. De inspecteur was enthousiast over het onderwijsportfolio en noemt het veelbelovend', Adri Buijs (Directeur Juliana van Stolbergschool, Waalwijk)



Natuurlijk werd tijdens de evaluatie ook het huidige jaar meegenomen. Hoe ga je de kwaliteitsaanpak in 2018 benaderen? Dit op basis van je eigen ervaringen, maar ook de voorbeelden die je van andere scholen hoort en ziet. De verschillende scholen hebben door elkaars voorbeelden

een beter beeld gekregen van de mogelijkheden van het onderwijsportfolio. Verschillende directeuren hebben voornemens om planmatiger te gaan werken en om meer dialoogmomenten te organiseren in en om de school.

Kwaliteit in de toekomst

Het aantal onderwijsportfolio's groeit. Naar aanleiding van de positieve proefperiode is de motivatie om OnderwijsKwaliteit nog verder uit te bouwen alleen maar groter geworden. Er wordt met passie aan gewerkt, het liefst in samenwerking met andere ervaren, verbindende en inspirerende onderwijsprofessionals.

Het digitale onderwijsportfolio is geschikt voor iedere school binnen het primair onderwijs. Daarbij kan het implementatieproces op diverse manieren vormgegeven worden. Zo kan een school kiezen voor uitgebreide ondersteuning, voor ondersteuning op maat en/of deelnemen aan lunchbijeenkomsten of thematische sessies. Het is ook mogelijk om geheel zelfstandig te werk te gaan na een informatieve startbijeenkomst. In 2018 werken wij aan een digitaal inspiratieplatform om ook online te kunnen ondersteunen, informeren en inspireren.

We kunnen daarmee op afstand gaan begeleiden, betrokken directeuren met elkaar in contact brengen en directeuren snel en handig informeren over goede voorbeelden en de laatste ontwikkelingen.

Het onderwijsportfolio is voor ons geen product. Het onderwijsportfolio ondersteunt een eigentijdse en functionele aanpak om tot kwaliteitsmanagement te komen, in dialoog met de onderwijsmensen die het verschil maken.

Nieuwsgierig naar de mogelijkheden voor uw onderwijsorganisatie? Wij denken graag met u mee. Voor meer informatie kunt u mailen naar info@onderwijskwaliteit.online.

We sturen u op verzoek meer informatie en gaan graag met u in gesprek over het gedachtegoed.



Wij stellen ons kernteam aan u voor. Het kernteam, ieder met een eigen expertise, werkt samen met freelancers en experts in meerdere besturen en scholen.



Dhr. Bart Willems, systeembeheerder



Drs. Esther Diebels, online-expert



Mw. José Reijnen, administratie-expert



Drs. Marleen Kock, orthopedagoog



Drs. Wilma Willems, onderwijskundige

Kernteam OnderwijsKwaliteit.online